

Kurt Vonnegut
PIANUL MECANIC

Serie de autor

Kurt Vonnegut s-a născut la 11 noiembrie 1922 în Indianapolis, într-o familie de origine germană. A studiat la Cornell University, Carnegie Institute și University of Chicago. A participat la cel de-Al Doilea Război Mondial, fiind luat prizonier de război la Dreda, unde a fost martor la distrugerea orașului, în urma bombardamentului din februarie 1945, experiență pe care o va evoca mai târziu în romanul *Abatorul cinct*. În anul 1952 a publicat *Diavolul macant*, primul său roman, urmat apoi de *Strămoșii de pe Titan*, *Mama Noaptea*, *Leagănul păcii*, *Fii binecuvântați domnule Roosevelt sau Nu strica orgul pe găște*, *Abatorul cinct sau Cruciatăa copiilor: un dans obligatoriu cu moartea*, *Mic-dejunul campionilor sau La revedere, tristă și de lungă*, *Cutramur de timp* etc. Kurt Vonnegut a murit la 12 aprilie 2007.

Kurt Vonnegut

PIANUL MECANIC

Traducere din limba engleză
de Sanda Aronescu

Pentru Jane – Dumnezeu s-o binecuvânteze

*Luafă seama la crinii câmpului cum cresc;
nu se ostenește, nici nu ține
Și totuși, să spun vouă că nici Solomon, în
toată măreția lui, nu se împodobește ca unul
dintre ei.*

MATEI, 6: 28, 29

Cuvânt-înainte

Această carte nu este despre ceea ce este, ci despre ceea ce ar putea fi. Personajele sunt modelate după persoane încă nemăscute, sau poate sugari, acum, când se scrie această carte.

Este vorba mai ales despre manageri și ingineri. În acest moment al istoriei, anul 1952 d. Hr., viața și libertatea noastră depind în mare măsură de talentul, imaginația și curajul managerilor și inginerilor noștri și sper că Dumnezeu îi va ajuta să rămână în viață și liberi.

Dar această carte este despre un alt moment din istorie, când nu va mai exista război și...

Ilium, New York, este alcătuit din trei părți.

În nord-vest, sunt managerii, inginerii, funcționarii publici și câțiva experți; în nord-est, sunt mașinile; iar în sud, peste râul Iroquois, este zona cunoscută la nivel local sub numele de Homestead, unde trăiesc majoritatea oamenilor.

Dacă podul de peste Iroquois ar fi dinamitat, puține activități ale rutinei cotidiene ar fi întrerupte. Puțini oameni de pe ambele maluri au vreun alt motiv, în afară de curiozitate, să-l traverseze.

În timpul războiului, în sute de Ilium-uri din toată America, managerii și inginerii au învățat să se descurce fără bărbații și femeile de acolo, care au plecat la luptă. A fost miracolul cu care s-a câștigat războiul – producție aproape fără mână de lucru. În dialectul din partea de nord a râului, războiul a fost câștigat prin *know-how*. Democrația a supraviețuit datorită *know-how*-ului.

La zece ani după război – după ce bărbații și femeile se întorseseră acasă, după ce revoltele fuseseră înăbușite, după ce mii de oameni fuseseră internițați sub incidența legii antisabotajului – doctorul Paul Proteus mângâia o pisică în biroul lui. Era cea mai importantă, cea mai strălucită persoană din Ilium, managerul Uzinei Ilium,

deși nu avea decât treizeci și cinci de ani. Era înalt, slab, nervos și brunet, iar aspectul plăcut și blând al feței sale lungi era deformat de niște ochelari cu rame negre.

Nu se simțea important sau inteligent în momentul acela și nici nu se mai simțise astfel de câțva timp. Principala lui preocupare în clipa aceea era să se asigure că pisica era mulțumită în noul său mediu.

Cci îndejuns de vârstnici ca să-și amintescă și prea vârstnici ca să constituie o concurență spunea cu duioșie că doctorul Proteus semăna lecit cu tatăl lui în tinerețe – și era un lucru general acceptat, deși cu resentimente în anumite cercuri, că, într-o bună zi, Paul se va ridica aproape la fel de sus în organizație ca tatăl lui. Doctorul George Proteus era la data morții sale primul director național, industrial, comercial, de comunicații, de produse alimentare și de resurse, poziție de care doar președinția Statelor Unite se apropia ca importanță.

Cât despre șansele ca genele Proteus să se transmită generației următoare, acestea erau, practic, nule. Soția lui Paul, Anita, secretara lui în timpul războiului, era sterilă. Culmea ironiei a fost că, după cum oricine poate confirma, el o luase în căsătorie după ce ea spusese că sigur rămăsese însărcinată, în urma sărbătorii victoriei de a-și fi abandonat serviciul.

— Ți place, pisoișă?

Cu sollicitudine și bucurându-se de plăcerea ei, tânărul Proteus trecea un sul de coli cu schițe și planuri peste spînarca arcuită a pisicii.

— Mi-aaaa-uuuu – e bine, nu?

O descoperise în dimineața aceea, lângă terenul de golf și o luase ca să prindă șoareci în uzină. Chiar cu o noapte

însă, un șoarece roșesc izolația unui cablu de control, scoțând temporar din funcțiune clădirile 17, 19 și 21.

Paul apăsă pe interfon.

— Katharine?

— Da, domnule doctor Proteus.

— Katharine, când va fi dactilografiat discursul meu?

— Asta fac acum, domnule. În zece, cincisprezece minute e gata, promit.

Doctor Katharine Finch era secretara lui și singura femeie din Uzina Ilium. De fapt, era mai degrabă un simbol al categorici din care făcea parte, decât un ajutor efectiv, deși era utilă ca înlocuitoare a lui Paul, când el era bolnav sau avea chef să plece mai devreme. Doar ștabii cei mari – directorii generali sau cei plasați și mai de sus – aveau secretare. În timpul războiului, managerii și inginerii descoperiseră că mare parte din activitatea de secretariat poate fi făcută – la fel ca orice muncă inferioară – mai repede, mai eficient și mai ieftin de către mașini. Anita era pe punctul de a fi concediată când Paul o luase de nevastă. Acum, de pildă, Katharine nu se comporta deloc ca o mașină, ceea ce era enervant, lălăindu-se cu discursul lui și, în același timp, trâncănind cu presupusul ei iubit, doctorul Bud Calhoun.

Bud, managerul terminalului de petrol din Ilium, lucra numai când sosseau încărcăturile de pe vase și când pleceau pe barje sau prin conducte; își petrecea majoritatea timpului între aceste pauze – ca acum – împuindu-i auzul lui Katharine cu euforia dulceului său accent din Georgia.

Paul luă pisica în brațe și o duse la fereastra imensă, cât tot peretele.

— Sunt mulți, mulți șoriceci acolo, pisoișă, spuse el.

Îi arăta pisicii un vechi câmp de bătălie, acum liniștit. Acolo, în bazinul de la cotitura râului, indienii Mohawk îi învinseseră pe indienii Algonquin, olandezii pe indienii Mohawk, englezii pe olandezi, americanii pe englezi. Acum, peste oase, uluci putrezite, ghiulele și săgeți, se întindea un triunghi de clădiri din oțel și zidărie, cu laturile de câte șapte sute cincizeci de metri – Uzina Ilium. Acolo unde odinioară oamenii răcnisră și se hăcuiseră și se luptaseră care pe care cu natura, zumbăiau, uruiau și zăngăneau mașinile, făceau piesc pentru cărucioare de copii și dopuri pentru sticle, motocicletă și frigider, televizoare și triciclete – roadele păcii.

Paul își ridică privirea pe deasupra acoperișurilor marului triunghi, spre râul Iroquois scaldat în soare și dincolo de el – spre Homestead, unde dăinuiau încă multe dintre numele pionierilor: van Zandt, Cooper, Cortland, Stokes...

— Domnul doctor Proteus? se suzi din nou Katharine.

— Da, Katharine.

— S-a aprins din nou.

— Trei din Clădirca 58?

— Da, domnule – s-a aprins din nou lumina.

— Bine, sună-l pe doctorul Shepherd și află ce măsuri a luat.

— Ați uitat că azi e bolnav?

— Atunci bănuiesc că trebuie să mă ocup eu.

Își puse haina, oftă enervat, luă pisica și intră în biroul lui Katharine.

— Nu te ridică, nu te ridică, îi spuse el lui Bud, întins pe o canapea.

— Nici n-aveam de gând.